

Министерство образования Республики Беларусь
Полоцкий государственный университет

**УСТОЙЧИВОЕ РАЗВИТИЕ ЭКОНОМИКИ:
МЕЖДУНАРОДНЫЕ И НАЦИОНАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ**

Электронный сборник статей
III Международной научно-практической online-конференции

(Новополоцк, 18–19 апреля 2019 г.)

Новополоцк
Полоцкий государственный университет
2019

Устойчивое развитие экономики: международные и национальные аспекты
[Электронный ресурс] : электронный сборник статей III Международной научно-практической online-конференции, Новополоцк, 18–19 апреля 2019 г. / Полоцкий государственный университет. – Новополоцк, 2019. – 1 электрон. опт. диск (CD-ROM).

Впервые материалы конференции «Устойчивое развитие экономики: международные и национальные аспекты» были изданы в 2012 году (печатное издание).

Рассмотрены демографические и миграционные процессы в контексте устойчивого развития экономики; обозначены теоретические основы, практические аспекты управления человеческими ресурсами; выявлены и систематизированы драйверы инклюзивного экономического роста в Беларуси и за рубежом; раскрыты актуальные финансовые и экономические аспекты развития отраслей; приведены актуальные проблемы и тенденции развития логистики на современном этапе; отражены современные тенденции совершенствования финансово-кредитного механизма; освещены актуальные проблемы учета, анализа, аудита в контексте устойчивого развития национальных и зарубежных экономических систем; представлены новейшие научные исследования различных аспектов функционирования современных коммуникативных технологий.

Для научных работников, докторантов, аспирантов, действующих практиков и студентов учреждений высшего образования, изучающих экономические дисциплины.

Сборник включен в Государственный регистр информационного ресурса. Регистрационное свидетельство № 3061815625 от 23.05.2018.

Компьютерный дизайн обложки М. С. Мухоморовой.
Технический редактор Т. А. Дарьянова, О. П. Михайлова.
Компьютерная верстка И. Н. Чапкевич.

211440, ул. Блохина, 29, г. Новополоцк, Беларусь
тел. 8 (0214) 53 05 72, e-mail: a.lavrinenko@psu.by

ПРАБЛЕМЫ ВЫМЯРЭННЯ САЦЫЯЛЬНА-ЭКАНАМІЧНАЙ БЯСПЕКІ Ё ПРАМЫСЛОВАСЦІ Ё КАНТЭКСЦЕ ІНТЭГРАЦЫЙНЫХ ПРАЦЭСАЎ

Д.М. Швайба, канд. экан. навук, дац.,

Мінская абласная арганізацыя Беларускага прафсаюза работнікаў хімічнай,
горнай і нафтавай галін прамысловасці, Беларусь

Галоўным ацэначным вынікам прагнозу сацыяльна-эканамічнай бяспекі лічыцца яе ўзровень, які абагульнена адлюстроўвае становішча бяспекі прамысловага сектара ў пэўным перыядзе часу. Дакладнасць вызначэння значэння сацыяльна-эканамічнай бяспекі абумоўлівае выбар мер ахоўнага характару і методык іх рэалізацыі. Дадзеная залежнасць адлюстравана ў мностве тэарэтычных разробтак праблем забеспячэння сацыяльна-эканамічнай бяспекі макраэканамічных аб'ектаў. Даследаванне самых папулярных метадалагічных падыходаў да узроўневага вымярэння сацыяльна-эканамічнай абароненасці ўяўляе магчымасць усталяваць, што іх палажэнні прадугледжваюць большай часткай складваючыся ўнутрыкраінавыя абставіны рэалізацыі працэсу ўзнаўлення. Спецыфічнасць ўздзеяння вонкавага асяроддзя адлюстравана толькі з дапамогай ацэнкі разнастайных рызык, у тым ліку - краінавай. Гэта тлумачыцца тым, што канцэптואльная база узроўневага вымярэння сфарміравана па прынцыпе прыярытэтнасці праблемы пераадолення крызісных абстановак у прамысловым сектары ў асобныя перыяды сацыяльнага станаўлення [1, с.59].

Прадстаўленая праблема выявілася і была апісана ў 90 - х г. XX ст. з прычыны хуткага станаўлення трансфармацыйных працэсаў у Еўропе, якія суправаджаюцца крызіснымі праявамі ў эканоміцы. Ва ўзгадненні з яе асаблівасцямі, вымярэнне значэння сацыяльна-эканамічнай бяспекі вытворчых сістэм нацэлена на вектар каскаднай эскалацыі крызісных сімптомаў і чакання наступнага зрушэння ў горшы бок абстаноўкі [2]. У следстве гэтага паказчыкі сацыяльна-эканамічнай бяспекі фіксаваны па парогавым станам жыццезабеспечываючых падсістэм, якія ў пэўнай ступені адлюстроўваюць ступень выніковасці праводзячыхся антыкрызісных мер. Па сутнасці, парогавыя паказчыкі і спосабы іх прымянення ў узроўневых вымярэннях па накіраванасці пагаршаючага стану вытворчай сістэмы (напрыклад, «перадкрызіснае - крызіснае - крытычнае - катастрафічнае») у агульным аб'ёме склалі інструментальную базу вызначэння ніжняй мяжы сацыяльна-эканамічнай бяспекі прамысловага сектара ў дачыненні да стадыі рэгрэсу вытворчасці і заняпаду. Зрэшты пры фарміраванні фінансава-эканамічнай мадэлі, якая прадугледжвае падключэнне звёнаў вытворчага працэсу краіны ў працэсы інтэрнацыяналізацыі, замене стадыі (фазы) прамысловай дынамікі і ўвядзенні падчас ўздыму, каштоўнасці і задачы вывучэння праблем абароны дзяржаўных інтарэсаў памяняліся [3, С.29; 4, С. 82; 5, С. 38]. Шмат у чым гэта абумоўлена не толькі вынікамі змены структуры ўнутранага і вонкавага асяроддзя, але і тэндэнцыяй глабальнага прамысловага станаўлення, эвалюцыяй методык падтрымання прыярытэтных сектараў эканомікі і рэсурсаў грамадства па забеспячэнні абароны вытворчай сістэмы.

Пры правядзенні узроўневых вымярэнняў спатрэбіцца прымаць да увагі вынікі трансфармацыйных працэсаў структуры прамысловага сектара. Сутнасць праблемы

заклучаецца ў тым, што пачатковыя перадумовы, якія прымаюцца ў узроўневых вымярэннях сацыяльна-эканамічнай бяспекі, зададзены верагоднай эскалацыяй неспрыяльных станаў прамысловага сектара, якія ўласцівыя для не вельмі спрыяльных абстановак і фазы заняпаду. Асаблівасці фазы прамысловага ўздыму (дастатковасць для пашыранага ўзнаўлення рэсурсаў "аддаленасць" бягучага стану ад крытычных значэнняў, мінімальная колькасць небяспек з верагоднымі негатыўнымі наступствамі і інш.) у ўзроўневых вымяральніках прадугледжваюцца толькі контурна, па сродках абагульненай ацэнкі патэнцыялаў станаўлення вытворчай сістэмы, і, як следства, не маюць выразна выдзеленых характарыстык. Менш распрацаванай лічыцца працэдура ўстанаўлення контураў абароненасці бяспечнага значэння і спектру (верхней і ніжней межаў) сацыяльна-эканамічнай бяспекі. Гэта тлумачыцца тым, што на разнастайных стадыях прамысловай дынамікі нарматыўны паказчык змяшчае адваротнае тлумачэнне. Да прыкладу, пры заняпадзе ён азначае крытэрыяльную сітуацыю, зрушэнне ў горшы бок якой прыводзіць да структурнага разбурэння вытворчай сістэмы. Сітуацыя характарызуецца пры дапамозе парогавых вымярэнняў і адлюстроўвае ніжнюю мяжу неспрыяльнага зыходу падзей. Вынікаючы дадзенай логіцы, кожная станойчая змена мае магчымасць ўспрымацца як дасягненне абароненасці, таму што верхні абмежавальнік не вызначаны і узроўневыя вымярэнні ў прадстаўленым выпадку не рэалізуюць уласнай функцыі. Іншы стан фармуецца на стадыі прамысловага ўздыму. Нарматыўны паказчык дэманструе максімальна бяспечнае становішча вытворчай сістэмы пры рэалізацыі станойчага сцэнара яе станаўлення, г. зн. верхнюю мяжу сацыяльна-эканамічнай бяспекі.

Фінансава-эканамічныя абставіны станаўлення прамысловага сектара ў любым перыядзе часу арыентуюцца, як правіла, названымі працэсамі: цыклічнасцю прамысловай дынамікі, зменаў стадыі канкурэнтнага ўздыму дзяржавы і пераменаў прапорцыі тэхналагічных укладаў у эканоміцы краіны. Прымаючы да увагі верагоднасць рознага спалучэння крыніц небяспекі прамысловага сектара, якія маюць усе шанцы фармавацца пад дзеяннем любога з названых працэсаў, у рамках 1-га і таго ж перыяду часу мае магчымасць быць ўстаноўлена некаторая колькасць узроўневых дадзеных. Да прыкладу, узроўневы паказчык у адносінах да бягучай стадыі канкурэнтнага ўздыму, фазы прамысловага цыклу, ўтвараючайся тэхналагічнай структуры эканомікі. Верагоднасць неадназначнасці ўзроўневых дадзеных абцяжарвае выніковую ацэнку сацыяльна-эканамічнай бяспекі і прыводзіць да неабходнасці структуравання вымярэнняў і далейшай дыферэнцыяцыі па сімптому экстрэмальных станаў прамысловага сектара.

У гэтым дачыненні трэба разгледзіць шэраг блокаў. Блок "задачи" закліканы супаставіць узроўневыя вымярэнні па супастаўляемых рысах: этап (бягучы і плануемы або маючы адбыцца перыяд), контурныя характарыстыкі, якія актуалізаваны для ацэньванага перыяду, і рэалізуюцца прыярытэтныя інтарэсы. З яго падтрымкай адбываецца выбар важнага для правядзення вымярэнняў інструментара, які выдзелены ў аўтаномны блок. Інструментар складзены па прынцыпе ўніверсальнасці і ўліку спецыфічнасці верагоднай небяспекі па адносінах да ацэньваемага аб'екту. У следстве гэтага ў яго склад інтэграваныя: класіфікацыя небяспекі і колькасныя паказчыкі

вытворчай структуры, якія ў дастатковай меры даюць магчымасць выявіць сутнасць верагоднай небяспекі, вертыкальна і гарызантальна пашыраная аснова супастаўленняў (з аднаўзроўневымі і рознаўзроўневымі аб'ектамі), а таксама крытэрыяльная шкала, ідэнтыфікуе межы (ніжнюю і верхнюю) сацыяльна-эканамічнай бяспекі вытворчай сістэмы. Блок "працэдура" накіраваны на шматварыянтнасць рэалізацыі задач узроўневых вымярэнняў сацыяльна-эканамічнай бяспекі [6; 7]. Пры фарміраванні метаду разліку прадугледжваюцца такія верагодныя станы прамысловага сектара: "бягучы", абумоўлены ўтварышайся і захоўваючайся ў бягучым і кароткачасовым перыядзе якаснай асновай; «чаканы», з пастаяннай у працяглым перыядзе якаснай асновай; «няпэўны», які з'яўляецца ў разнастайных перыядах і выкліканы якаснымі пераменамі неўсталяванай прыроды. Яны абагульнена выяўлены ў працэдуры рэалізацыі дыферэнцыраваных вымярэнняў сацыяльна-эканамічнай бяспекі.

Спіс выкарастаных крыніц

1. Капкаев, Ю. Ш. Влияние факторов социально-экономической среды на уровень жизни населения / Ю. Ш. Капкаев, И. П. Добровольский // Вестн. Челяб. гос. ун-та. – 2015. – № 11. – С. 56–63.
2. Вахтина, М. А. Ориентация на социальную справедливость в Российской экономике – условие развития человеческого потенциала [Электронный ресурс] / М. А. Вахтина // Вестн. Сарат. гос. соц.-экон. ун-та. – 2015. – № 1. – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/orientatsiya-na-sotsialnuyu-spravedlivost-v-rossiyskoj-ekonomike-uslovie-razvitiya-chelovecheskogo-potentsiala>. – Дата доступа: 06.07.2017.
3. Карасева, Е. И. Логико-вероятностная модель для оценки операционного риска банка и резервирования капитала / Е. И. Карасева // Проблемы анализа риска. – 2012. – Т. 9, № 2. – С. 24–34.
4. Соложенцев, Е. Д. Мониторинг и управление процессом кредитования банка с использованием логико-вероятностных моделей риска / Е. Д. Соложенцев, В. В. Алексеев, В. В. Карасев // Проблемы анализа риска. – 2013. – Т. 10, № 6. – С. 78–87.
5. Соложенцев, Е. Д. ТОП-экономика. Управление экономической безопасностью социально-экономических систем / Е. Д. Соложенцев // Нац. безопасность и стратег. планирование. – 2015. – Вып. 2-1. – С. 31–41.
6. Швайба, Дз. М. Актуальныя пытанні дзяржаўнай бяспекі на сучасным этапе: фарміраванне паказчыкаў сацыяльна-эканамічнай бяспекі / Дз. М. Швайба // Научные труды Академии управления при Президенте Республики Беларусь: право, экономика, философия, политология, государственное управление : сб. науч. ст. / Академия управления при Президенте РБ. – Мн., 2018. – Вып. 20. – С. 359–367.
7. Швайба Дз. М. Праблемы фарміравання механізма забеспячэння сацыяльна-эканамічнай бяспекі прамысловага сектара з пункту гледжання прафсазнага руху / Д. М. Швайба // Труд. Профсоюзы. Общество. – 2018. – № 3 (61). – С. 4–7.